

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РЕГЛАМЕНТ

ЗА ОРГАНИЗИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ

НА ОЛИМПИАДА ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

2021-2022 учебна година

I. Общи положения

II. Организиране и провеждане

III. Съдържание на състезанието

IV. Оценяване и класиране

I. Общи положения

Олимпиадата по *ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ*:

- Формира ценности и развива граждански нагласи и умения сред учениците;
- Стимулира отговорно поведение за участие на учениците в обществения живот;
- Предоставя възможност за творческа изява на ученици със задълбочени познания, придобити практически умения и компетентности в областта на гражданското образование;
- Осигурява условия за участие на учениците в извънучилищните дейности;
- Позволява да се направят изводи в методическо отношение за усъвършенстване на обучението по гражданското образование.

*** Регламентът е отворена система и би могъл да се усъвършенства и актуализира всяка учебна година.**

II. Организиране и провеждане

Олимпиадата по *гражданско образование* се организира и провежда в съответствие със Заповед № РД 09-2784 от 29.10.2019 г., изменена със Заповед № РД 09-747 от 25.02.2021 г. и допълнена със Заповед № РД 09-1248 от 14.06.2021 г. на министъра на образованието и науката за утвърждаване на правилата за организирането и провеждането на ученическите олимпиади и националните състезания и Заповед № РД

09-1883 от 02.09.2021 г. на министъра на образованието и науката за утвърждаване графика за провеждане на ученическите състезания и националните състезания – Приложение № 1.

Организацията и провеждането на олимпиадата по гражданско образование се осъществява от Министерството на образованието и науката (МОН) съвместно с началника на регионалното управление на образованието (РУО), експертите по обществени науки, гражданско образование и религия в РУО, директорите на училища-координатори, директорите на училищата-домакини, училищните, областните и националната комисии за организиране и провеждане на олимпиадата.

Националната олимпиада по гражданско образование се провежда ежегодно в три кръга – общински, областен и национален – по график, определен от МОН.

Със заповед на министъра на образованието и науката се утвърждава Национална комисия, в която се включват преподаватели от висши училища, експерти, учители.

Националната комисия:

- Изготвя регламент за организиране и провеждане на олимпиадата, подписан от председателя на комисията, и го представя на експерта по гражданско образование в МОН не по-късно от 15 работни дни след издаване на заповедта за определяне състава на комисията;
- Определя казусите за работа на национален кръг;
- Съставя системата за оценяване;
- Извършва окончателно оценяване и изготвя окончателен протокол на допуснатите до участие в националния кръг ученици, който представя в МОН и на директора на училището-домакин на националния кръг в срок не по-късно от 10 работни дни преди датата за провеждане на националния кръг;
- оценява и класира учениците на националния кръг и представя в МОН протоколи с окончателните резултати на участниците и класирането им с имената им, населено място, училище, клас, както и протокол с лауреатите на националната олимпиада в срок до 10 работни дни след провеждането на националния кръг;
- Представя в МОН доклад за извършената работа, прилага протокол с класирането на участниците и прави предложения за усъвършенстване на регламента.

Работата на Националната комисия се координира от експертите, отговарящи за гражданското образование в МОН.

До участие в олимпиадата се допускат всички ученици, които са подготвили проект, разделени в четири възрастови групи: I – IV; V- VII; VIII – X; XI – XII клас.

Желаещите да участват в олимпиадата ученици попълват анкетна карта, която е дадена в Приложение № 1 към Регламента. Анкетната карта се прилага към проекта. На заглавната страница на проекта е изписано само **НАИМЕНОВАНИЕТО НА ПРОЕКТА И ВЪЗРАСТОВАТА ГРУПА**, към която принадлежи/ат авторът/ите. Не се допускат проекти, които са представяни в предходна олимпиада по гражданско образование или в други ученически олимпиади и състезания.

Общинският кръг се провежда най-късно до **06.03.2022 година**.

Училищните комисии в срок до 7 работни дни изготвят протокол за явилите се ученици и техните резултати и протокол за класираните за областния кръг ученици и техните резултати.

За участие в областния кръг се предлагат ученици, които са получили не по-малко от 75 точки.

Директорът на училището изпраща на директора на училището-координатор на областния кръг протокол за класираните за областния кръг ученици и техните резултати в електронен вид, подписан с електронен подпис, проектите на класираните ученици и списък на учениците, които не са изразили съгласие по т. 11 от Правилата за организиране и провеждане на ученическите олимпиади и националните състезания.

Областният кръг се провежда най-късно до **22.03.2022 година**.

Областният кръг на олимпиадата по гражданско образование се организира от училището-координатор и училище-домакин, определени със Заповед на началника на РУО.

За участие в националния кръг се предлагат тези ученици, които са оценени с не по-малко от 75 точки от областния кръг.

Директорът на училището, определено за координатор на областния кръг, в срок до 7 работни дни от състезателния ден изпраща:

- на експерта по гражданско образование в МОН и на началника на РУО справка (по образец) за броя на оценените и проверените писмени работи по електронен път във формат Excel и копие на протокол № 3 (в електронен вид);

- на учебния център към МОН – оригиналите на писмените работи с анкетните карти и оригинала на протокол № 3 за резултатите на предложените ученици за допускане на националния кръг;
- на училището-домакин на националния кръг на олимпиадата списък на учениците, които не са изразили съгласие по т. 11 от Правилата за организиране и провеждане на ученическите олимпиади и националните състезания

Учебният център към Министерство на образованието и науката предоставя на националната комисия протокол № 3, писмените работи и анкетните карти на учениците, предложени от областните комисии за допускане до участие в национален кръг на олимпиадата.

Националната комисия извършва окончателно оценяване на всички писмени работи, предложени от областните комисии за участие в националния кръг и изготвя окончателен протокол с резултатите на всички ученици. За националния кръг се допускат учениците, класирани от Националната комисия на първите 20 места за всяка една от възрастовите групи. При евентуално равенство на точките броят на допуснатите ученици може да бъде увеличен.

Националната комисия изпраща на училището-домакин на националния кръг на олимпиадата по гражданско образование списък на учениците, допуснати до участие в националния кръг на олимпиадата по гражданско образование.

Класираните ученици за заключителния кръг се придружават от учител и/или експерта по гражданско образование по време на провеждането му.

Националният кръг се провежда на 6 и 7 май 2022 г. в гр. Пловдив.

В случай на обявена извънредната епидемична обстановка с приложени противоепидемичните мерки, свързани с обучението на ученици в ОРЕС, националният кръг се провежда в електронна среда в училището координатор за съответната област.

На учениците от XII клас, получили оценка **отличен (6,00)** от националния кръг на олимпиадата, МОН издава документ, удостоверяващ статута им на **лауреати** на националната олимпиада.

Отличен (6) получават ученикът, класиран на първо място на националния кръг на олимпиадата, и учениците, които са получили от 90% до 100% от средния брой точки на първите трима.

III. Съдържание на олимпиадата

1) Общински/училищен кръг

Проектите се оформят в обем до **12 стандартни страници**. Учениците от **трета и**

четвърта възрастова група трябва да представят своя проект и на **електронен носител**. Учениците от първа и втора група също могат да представят проект на електронен носител. Защитата на проектите може да е публична. Времетраене на защитата на проекта пред комисия - до **15 минути: 10 минути** за представяне на проекта от автора и **5 минути** за отговаряне на въпроси, поставени от членове на училищната комисия, която включва не по-малко от двама правоспособни учители по гражданско образование.

Оценяването е съгласно критериите за оценяване, създадени от Националната комисия

2) Областен кръг

На областния кръг се оценяват проектите, допуснати от общинския кръг. Защитата на проектите може да е публична. Времетраене на защитата на проекта пред комисия е до **15 минути: 10 минути** за представяне на проекта от автора и **5 минути** за отговаряне на въпроси, поставени от членове на областната комисия. Областната комисия оценява участниците в областния кръг съгласно критериите за оценяване, създадени от Националната комисия.

3) Национален кръг

Националният кръг се провежда в един етап (**7 май 2022 г. от 08.30 часа**) за учениците от първа и втора възрастова група. Те представят и обосновават допуснатите до националния кръг проекти. Времетраене на защитата - до **15 минути: 10 минути** за представяне на проекта от автора и **5 минути** за отговаряне на въпроси, поставени от членове на националната комисия.

Националният кръг за учениците от трета и четвърта възрастова група се провежда в два етапа:

Първи етап (6 май 2022 г. от 15.30 ч.)

- Учениците аргументират писмено гражданска позиция по казус. Казусите са минимум два за трета и съответно за четвърта възрастова група. Учениците работят по един избран от тях казус до **2 (два)** астрономически часа.

Втори етап (7 май 2021 г. от 08.30 часа)

- Учениците представят и обосновават допуснатите до националния кръг проекти. Времетраене на защитата - до **15 минути: 10 минути** за представяне на проекта от автора и **5 минути** за отговаряне на въпроси, поставени от членове на Националната комисия.

IV. Оценяване и класиране

Като ориентир при разработването на проектите и казусите служат държавните образователни изисквания за учебно съдържание по гражданско образование и Наредба № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование (Приложения 1, 2, 3 и 4), а за учениците от четвърта възрастова група и учебната програма по гражданско образование за XI и XII клас. Оценяването и класирането на националния кръг се извършват от Националната комисия в съответствие с изготвената система за оценяване (приложения 4 и 5).

Крайното класиране на участниците в националния кръг се формира по следния начин:

- За първа и втора възрастова група – от сбора на точките, получени от оценката от областния кръг (окончателно определени от Националната комисия) и оценката от представянето и обосноваването на проекта от националния кръг. Максималният брой точки е 200;
- За трета и четвърта възрастова група – от сбора на точките, получени от оценката от областния кръг (окончателно определени от Националната комисия), оценката от писмената аргументация на гражданска позиция по казус и оценката от представянето и обосноваването на проекта от националния кръг. Максималният брой точки е 300.

Класирането е **индивидуално** и е съобразено с приетата система за оценяване. В случай че до национален кръг се допуска проект, разработен от колектив, то е необходимо да се избере **един представител**, който да участва в заключителния кръг. Останалите представители на екипа, разработил проекта могат да получат удостоверение, че техният проект е класиран за националния кръг.

При проект, разработен от колектив, удостоверение за лауреат се издава само на избрания за участие в заключителния кръг представител.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Анкетна карта;
2. Примерни изисквания за разработване и публично представяне на проект;
3. Казуси от националния кръг на олимпиадата – 8-9 май 2021 г., гр. Сливен;
4. Карта за оценяване на проект;
5. Карта за оценяване на писмена аргументация на гражданска позиция по казус.

Национална комисия:

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

АНКЕТНА КАРТА

за участниците в Национална олимпиада по гражданско образование 2020– 2021 г.

Наименование на проекта:

Резюме на проекта (до 150 думи - да се посочват основна идея, цел, дейности):

Съгласен/а съм да защитавам проекта си/ни пред публика:

Да Не

Съгласен/а съм проектът ми/ни да се използва при методическата оценка на обучението по гражданско образование или изследователски проекти, съгласно Закона за авторското право и сродните му права:

Да Не

Съгласен/а съм резюме на проекта ми/ни да се огласява:

Да Не

Съгласен/а съм проектът ми/ни да – при условие, че е класиран за Националния кръг – да бъде публикуван и популяризиран, съгласно Закона за авторското право и сродните му права:

Да Не

Трите имена на автора/ите на проекта:

(в случай, че авторите на проекта са повече от един, се изписват имената на всички автори и се посочва името на този от тях (допуска се един автор), който ще представя колектива на заключителния кръг)

Данни за автора, който ще представя проекта на заключителния кръг:

- Училище:

- Учител:

- Клас на обучение:

- Телефон:

- E mail:

Директор:

/подпис и печат на училището/

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

Примерни изисквания за разработване и публично представяне на проект

I. Примерни изисквания за разработване на проект според възрастовата група

Работата по проект е възможност да се *организира* една реална промяна в начина на живот *за повишаване на благосъстоянието ни*. Осъществяването на проекти, колкото и “малки” да са те, ще *подпомогне* децата и младите хора *да развиват* уменията си за самоорганизация, активна нагласа към проблемите на обществото и околната среда, ще повиши самочувствието им и ще укрепи вярата им в смисъла на усилията за реална промяна на света *към по- добро*.

Индивидуално или екипно, след задълбочен анализ на реална проблемна ситуация, учениците разработват план за конкретни целенасочени действия за постигане на желана промяна в реалността, която допринася за осъществяване на неоползотворена възможност, за разрешаване на значим социален проблем в общността и за личностното развитие на авторите. Водещи ценности при разработването на проектите са **иновативните идеи** на учениците, които *самостоятелно* създават проектите си (като могат да се консултират с учителите си при нужда) и планирането на ефективни действия, чрез които може да бъде постигната **реална промяна**.

1-ва възрастова група: I-IV клас

Опишете своя проект, като отговорите на следните въпроси:

1. Какво име сте избрали за проекта?
2. Какво искате да направите?
3. Защо смятате, че е важно да осъществите идеята си?
4. Какво искате да постигнете?
5. Как ще го направите? Какви дейности трябва да извършите?
6. За колко време ще осъществите идеята си?
7. Кой ще участва в проекта?
8. Какви средства са необходими?
9. Как ще разберете дали проектът е бил успешен?
10. Ефективен ли би бил проектът и за други групи и общности?

2-ра възрастова група: V-VII клас

Подгответе описание на проекта си, което да включва следните елементи:

- **Име** на проекта;
- Кратко описание на проектната **идея**;
- Описание на **проблема**, който вашият проект иска да разреши;
- Формулирани **цели** на проекта. (Важно е целите да бъдат ясни, конкретни, реалистични, постижими, измерими.);
- Посочени очаквани **резултати**;
- Описание на проектните **дейности**;
- Описание на **екипа** на проекта;
- Изброени **средствата** (ресурсите), които са необходими за осъществяването на проекта;

- Критерии за **оценка** на резултатите от проекта
- Ефективност за други групи и общности.

3-та (VIII - X клас) и 4-та възрастова група (X – XII клас)

Описанието на вашия проект следва да съдържа отговори на следните въпроси:

1. Каква **идея** искате да осъществите?
2. Кои **проблеми** ще решите с реализирането на проекта? Кои **възможности** ще оползотворите?
3. Каква **цел** си поставяте? Какви **резултати** искате да постигнете? (Важно е целите да бъдат ясни, конкретни, реалистични, постижими, измерими.)
4. Към кого е насочен нашият проект? Кой ще се възползва от постигнатите резултати – коя е **целевата група**?
5. Как разбрахте, че проблемът, който адресирате в проекта е от значение за дадената общност/ целевата група?
6. По какъв начин ще решите проблемите? Как ще оползотворите съществуващите възможности – **стратегия**, подход?
7. Какви **дейности** трябва да осъществите, за да постигнете планираните резултати?
8. Кога започва и кога завършва проектът? График за изпълнение на отделните дейности.
9. Какви **ресурси** са необходими, за да осъществите успешно проекта? Как ще ги осигурите?
10. Кой ще участва в реализирането на проекта – **екип**?
11. Как ще отчитате напредъка на проекта?
12. Как ще **управлявате** проекта?
13. Как ще **оцените** постигнатото?

Подгответе колкото се може по-интересно представяне на вашия проект.

II. Публично представяне и обосноваване на проект

По време на заключителния етап на националния кръг на олимпиадата в присъствие на жури от членове на Националната комисия, участници от същата възрастова група и техни ръководители, ученикът представя **основни моменти** от проекта по интересен начин и обосновава своята индивидуална или екипна проектна идея като отговаря аргументирано и убедително на въпроси от страна на журито и публиката. За убедителното представяне на проекта е важно учениците да:

1. подберат и презентират най-съществените съдържателни елементи, които създават цялостна представа за проекта;
2. спазват регламента;
3. представят ясна логическа структура на изложението;
4. покажат умело присъствие (свободно говорене (а не четене), поддържане на визуален контакт с аудиторията) и умение за отговаряне на поставените въпроси;
5. подходящо и креативно визуализиране;
6. спазване на книжовната норма на българския език за правопис и правоговор.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

Казуси
Национална олимпиада по гражданско образование
8 май 2021 година

Казус 1. ЦЕННОСТИ И ПОЛИТИКА

По време на лични срещи и в платени публикации в медиите като част от предизборна кампания за парламентарни избори, лидер на политическа партия заявява, че ако партията му бъде представена в новото народно събрание, ще направи предложение за промяна в изборното законодателство, която забранява на неграмотните избиратели да гласуват, защото: „Неграмотните избиратели избират неграмотни политици“.

- Оценете позицията на партийния лидер от гледна точка на правата на човека и ценностите на демокрацията.
- Вие лично бихте ли гласували за такава партия?
- Как разбирате изискването гражданите да са „грамотни“, за да участват в избори?
- Чия е отговорността дали гражданите са грамотни или неграмотни?
- Кой и по каква процедура би проверявал и оценявал „грамотността“ на гражданите?

Казус 2. АВТОРИТЕТЪТ vs КАУЗАТА

Рая е ученичка в местната гимназия и се отнася много сериозно към проблема за замърсяването на света и на своето родно място – тя участва активно във всяка кампания за почистване, никога не би си хвърлила хартийката или дъвката на улицата, разделя боклуци за рециклиране. И въпреки че в нейното градче специалните контейнери за стъкло, хартия и т. н. са твърде малко, тя винаги извървява разстоянието до тях.

Рая изпитва силно уважение и привързаност към своя баща, който е нейният приятел и закрилник. Но точно той не разбира отдадеността на момичето към каузата, дори ѝ се присмива и смята, че това е пубертетско увлечение. Двамата често спорят по въпроса. Не само това, но и бащата хвърля боклуците безразборно и в най-близката кофа, а по време на летния ремонт на семейната къща изсипва строителните отпадъци в близкото дърво. Всичко това предизвиква смут в душата на Рая, както и немалко безсънни нощи.

- **Може ли разногласията между Рая и баща ѝ по въпроса за опазването на околната среда да се разбират като конфликт между поколенията?**
- **На какво се основава позицията на бащата?**
- **Как Рая би могла да убеди баща си в правотата на своята кауза и да го спечели на своя страна?**

Казус 3. НАШИЯТ ГРАД

В неназована държава, която води сериозна битка с пандемията, се редуват затваряне и отваряне на училища, молове, кина, въвеждане на полицейски час и т. н. В малко, откъснато градче единственото работещо предприятие е голям цех на известна частна компания. От нейната централа пристига пратка с ваксини и заповед – ако искат да продължат да работят, служителите на всички клонове на компанията трябва да се ваксинират, защото така било направено в големия град, където е седалището на компанията. Обяснението на централното ръководство гласи, че иначе щяло да бъде дискриминация – едни да се ваксинират задължително, а други не.

В малкия град, в който обикновено просто няма какво да се случи, възниква особена ситуация. Слухът се разнася мигновено, хората се разделят на две и яростно спорят. Директорът на цеха попада в сложна ситуация – да не изпълни нареждането на централата е невъзможно, но той не желае да принуждава хората да правят нещо по задължение.

- **Как оценявате решението на централата?**
- **Допустимо ли е да се нарушават нечии права в името на правата на друг?**
- **Има ли според Вас правилен ход в тази ситуация?**

Казус 4. ИЗБОРИ И ТЕХНОЛОГИИ

Парламентарно представена партия предлага да се промени Изборния кодекс така, че да се въведе видеонаблюдение при броенето на бюлетините и попълването на протоколите в изборните секции. Вносителите на законопроекта аргументират, че по този начин всеки гражданин ще може да следи през компютъра си какво става в неговата секция и да упражнява граждански контрол върху изборния процес.

- **Какви преимущества и недостатъци има това предложение?**
- **Ако бяхте депутат, как бихте гласували - в подкрепа или срещу този законопроект?**

- **Какви са отговорностите на държавата и на гражданите за честното провеждане на изборите?**
- **Какво въздействие очаквате да има евентуалното засилване на гражданския контрол чрез видеонаблюдение на изборите - укрепване на общественото доверие в изборния процес или накърняване на основни права на гражданите?**

Забележка: Ученикът работи върху един от казусите по избор.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

КАРТА за оценяване **НА ПОЗНАНИЯ, УМЕНИЯ** и **НАГЛАСИ** при разработването на проект

Наименование на проекта, възрастова група:

ПОЗНАНИЯ: 15 ТОЧКИ	макс. бр. т.	получени
Познава различни информационни източници , свързани с проблема	5	
Представя реална проблемна ситуация	5	
Познава различни възможности за решаване на проблема	5	
ОБЩО:	15	
УМЕНИЯ: 35 ТОЧКИ		
Анализира проблем или съществуваща възможност за развитие в социалната среда и обосновава нуждата от проекта	5	
Предлага и аргументира иновативно или уместно решение на проблема (идея на проекта)	7	
Формулира проектна цел , която е конкретна, реалистична, постижима и измерима	5	
Обосновава стратегия за постигане на проектната цел, планира дейности , които допринасят съществено за нейното постигане и са конкретно, ясно и точно формулирани и планирани във времето	7	
Определя необходимите за осъществяването на дейностите ресурси	3	
Обосновава взаимна обвързаност между проблем, проектна цел, очаквани резултати и планирани дейности и ресурси	8	
ОБЩО:	35	
НАГЛАСИ – 50 ТОЧКИ		
Социална съпричастност на автора/екипа (Проектът е насочен към постигането на социално значима цел)	10	
Гражданска ангажираност на автора/екипа (Проектът създава възможност за постигане на реална промяна в социалната среда.)	10	
Реалистичност (Проектът съответства на интересите и компетентностите на автора. Проектът е ефективен и ефикасен .)	10	
Автономност и поемане на отговорност (Проектът е разработен самостоятелно . Ясно са описани функциите и приносите на участниците в проекта.)	10	
Сътрудничество (В проекта се идентифицират и създават възможности за партньорство и за подкрепа от социалната среда .)	5	
Готовност за личностно развитие Авторът на проекта/екипът осъзнава значимостта на проектните дейности и резултати за постигането на личностно развитие.	5	
ОБЩО:	50	
ВСИЧКО:	100	

Забележки:

Оценител:

/ име, фамилия, подпис /

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

КАРТА

за оценяване на писмена аргументация на гражданска позиция по казус

1. Разпознаване на проблема

показател	макс. бр. т.	получени
Използва при анализа наличната релевантна информация	2	
Описва и анализира участниците в казуса и техните взаимоотношения	2	
Описва и анализира факторите в средата (благоприятни, неблагоприятни)	3	
Формулира проблеми, конфликти и/или дилеми, заложен в казуса	3	
Анализира причините за тяхното възникване	5	
Общо:	15	

2. Конструктивност

показател	макс. бр. т.	получени
Формулира алтернативни позиции и решения (минимум две – напр. от гледна точка на различни участници/страни в казуса)	10	
Обяснява зависимостта на определени решения от дадени фактори или предпоставки	7	
Идентифицира ресурси за решаването на проблема	4	
Открива възможности за съвместяване на интереси	4	
Общо:	25	

3. Аргументативност

показател	макс. бр. т.	получени
Коректно използва в аргументацията си понятия, свързани с темата на казуса	5	
Прилага познания за научни теории, тези или хипотези, за да предложи решение на проблема. Обосновава решението логически валидно, конкретно и убедително	20	
Спазва книжовната норма на българския език и подходящ аналитичен стил на изложението	5	
Общо:	30	

4. Самостоятелност

показател	макс. бр. т.	получени
Ясно заявява собствена позиция по казуса и я аргументира	10	
Отграничава различните интереси (обществени, групови, лични), проявени в казуса и съответно диференцира своята оценка	10	
Проявява готовност за промяна и развитие на собствената си позиция/оценка по казуса	10	
Общо:	30	
ВСИЧКО	100	

Забележки:

Оценител:

/ име, фамилия, подпис /